

Waterpokken (Varicella)

Inleiding

Waterpokken worden veroorzaakt door het varicella-zoster-virus, dat tot de familie van de herpesvirussen behoort. Huiduitslag is het eerste, kenmerkende verschijnsel van de infectie. Het virus blijft in de zenuwcellen van het lichaam latent aanwezig en kan op een later tijdstip weer actief worden en gordelroos (herpes zoster) veroorzaken. Waterpokken komen over de hele wereld voor.

Oorzaak

Waterpokken worden overgedragen door de minuscule druppeltjes die in de lucht worden verspreid als iemand niest of hoest. Door inademing hiervan kunnen mensen besmet raken. Voor zover bekend komt het virus alleen bij mensen voor.

Verschijnselen

In Nederland is waterpokken een ziekte die zich vrijwel uitsluitend bij kinderen voordoet. De eerste verschijnselen doen zich gewoonlijk twee tot drie weken na de besmetting voor. Bij een kind zijn de verschijnselen meestal vrij licht. Het patiëntje heeft koorts, last van hoofdpijn en voelt zich niet lekker. Deze periode is van korte duur en daarna verschijnt op de romp huiduitslag. De uitslag verspreidt zich vervolgens naar het gezicht en de hoofdhuid. De plekjes ontwikkelen zich tot duidelijk zichtbare blaasjes, die vervolgens indrogen, waarop zich ten slotte korstjes vormen. Gedurende de eerste dagen komt de huidslag in drie tot vier 'golven' op. De blaasjes kunnen erg jeuken, maar als het kind ze niet openkrabt, vallen de korstjes later af zonder littekens achter te laten. Het patiëntje herstelt meestal zonder enige nawerking. Volwassenen hebben vaak wat meer last van een waterpokkeninfectie. Omdat de meeste volwassenen waterpokken in de jeugd doormaken of anderszins met het virus in contact komen, lopen zij niet veel risico om besmet te raken. Complicaties komen zelden voor, maar kunnen optreden in de vorm van longontsteking, oorontsteking en, in een heel enkel geval, ontsteking van het zenuwstelsel. Na het doormaken van de waterpokken blijft het virus in inactieve vorm in de zenuwcellen van het lichaam achter. Als het weer actief wordt, kan het gordelroos (Herpes zoster) veroorzaken.

Risicogroepen

Indien zwangere vrouwen waterpokken krijgen, bestaat er een risico dat de baby tijdens de bevalling met het waterpokkenvirus besmet raakt. Voor pasgeborenen is waterpokken een ernstige ziekte. Ook hier geldt echter dat het aantal vrouwen dat nog nooit met waterpokken is geconfronteerd erg laag is (minder dan 5%). Andere risicofactoren zijn een verzwakt immuunsysteem (bijvoorbeeld door behandeling met chemotherapie), behandeling met middelen die de afweerreacties onderdrukken (immunosuppressiva) en een vergevorderde HIV-infectie (aids).

Zijn waterpokken besmettelijk?

Waterpokken zijn zeer besmettelijk. Uw kind is besmettelijk vanaf een dag voordat de eerste vlekjes verschijnen tot het moment dat er op alle blaasjes korstjes zitten, ongeveer een week later. Als het kind zich niet ziek voelt mag het gewoon naar school, maar het is wel verstandig om dit met de school te overleggen. Het is niet nodig broertjes of zusjes thuis te houden, tenzij zij ook ziek zijn.

Kunnen volwassenen waterpokken krijgen?

Volwassenen kunnen waterpokken krijgen als ze het als kind niet hebben gehad. De kans dat ze nooit contact hebben gehad met varicella virus is echter niet groot. Volwassenen hebben over het algemeen meer last van waterpokken dan kinderen. Ze hebben vaak vlekjes op meerdere lichaamsdelen, soms bijna over het hele lichaam. Bovendien lopen zij wat meer kans op complicaties, zoals longontsteking, oorontsteking of, in zeldzame gevallen, een ontsteking van het hersenweefsel (encefalitis).

Diagnose

De diagnose waterpokken is betrekkelijk eenvoudig te stellen vanwege de kenmerkende huidverschijnselen. Bevestiging van de diagnose is mogelijk door een viruskweek of het aantonen van antistoffen in het bloed, maar dit zal zelden nodig zijn.

Behandeling

Bij verder gezonde kinderen kan worden volstaan met symptoomverlichting, namelijk bestrijding van de jeuk. Dat is belangrijk om te voorkomen dat kinderen de blaasjes openkrabben en zo littekens veroorzaken. Middelen die de jeuk verlichten, zoals mentholpoeder of lotio alba, zijn zonder recept bij apotheek of drogist verkrijgbaar. Tegen pijn en/of koorts kan een eenvoudige pijnstillert, zoals paracetamol gegeven worden. Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen kan het nodig zijn om antivirale medicijnen of immuunglobulinen toe te dienen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij pasgeborenen van wie de moeder tijdens de bevalling waterpokken had of wanneer mensen met een ernstig verzwakt immuunsysteem (zoals bij aids, na behandeling met chemotherapie of na orgaantransplantatie) met het waterpokkenvirus besmet raken.

Voorzorgsmaatregelen

In Nederland worden kinderen niet tegen waterpokken gevaccineerd. In de meeste gevallen is het aan te raden de ziekte op de kinderleeftijd gewoon door te maken. Voorzichtigheid is geboden bij pasgeboren baby's en mensen met een ernstig verzwakt immuunsysteem die nog nooit waterpokken hebben gehad.